
ELŐSZÓ

Immár hatodik alkalommal jelenik meg a 2009-ben útjára indított Demográfiai portré, amelyet három évente vehet kezébe az érdeklődő olvasó. A kötet célja a magyarországi népesedési folyamatok átfogó bemutatása. A korábbi kötetekhez hasonlóan ez esetben is tudományos elemzésekkel megalapozott ismereteket és összefüggéseket kívánunk bemutatni, röviden és közérthetően, mondandónkat ábrákkal és táblázatokkal illusztrálva. Célközönségünknek, a szűkebb szakmai közeg mellett a szakpolitikusokat, a felsőfokú képzésben oktatókat és hallgatókat, valamint a demográfiai kérdések iránt érdeklődő laikus olvasóközönseget tekintjük.

A Demográfiai portré 2024 tematikájában követjük a korábbi kötetek hagyományait, így foglalkozunk a demográfia klasszikus kérdésköreivel: a párkapcsolatokkal és házasságkötésekkel, a válásokkal és az élet társi kapcsolatok felbomlásával, a termékenységgel, a családpolitikák társadalmi hatásaival, a népesség különböző csoportjainak egészségi állapotával, a halandósággal és a nemzetközi migrációval. Jelen kötetünkben önálló fejezet foglalkozik a demográfiai idősödés kérdésével, és annak társadalmi következményeivel. Ezek mellett hagyományainkat követjük akkor, amikor az együttélési formák változásának, a családszerkezet szerinti struktúrák átala-

ulásának kérdéseit egy önálló fejezetben mutatjuk be. A főbb népesedési folyamatok – termékenység, halandóság és a nemzetközi migráció – egyfajta összegzésének tekinthető kötetünk azon fejezete, amely a népességszám, illetve a népességszerkezet alakulását tárgyalja.

Noha ebben a kötetben is az elmúlt évek folyamataira fókuszálunk, a fejezetekben számos kulcsindikátort vizsgálunk hosszabb távon is, és elemezzük azokat a folyamatokat, amelyekre ezek a mutatószámok utalnak. Bemutatásukat különösen fontosnak tartjuk, hiszen a demográfiai folyamatok hosszú távú alakulását ezek segítségével lehet értelmezni, és mivel túlnyomó többségük nemzetközi szinten is harmonizált, gyakran ezek adják a nemzetközi összehasonlítások alapját is.

A hosszú távú folyamatok bemutatására alapvetően a *népmozgalmi adatokat* használjuk, de számos lakossági adatgyűjtés eredményeire is támaszkodtunk az elemzéseink során. Több fejezetben is építettünk a 2022-es *népszámlálás* adataira, hiszen ez a teljeskörű adatgyűjtés páratlan lehetőséget biztosít arra, hogy a népesedési folyamatokat hosszú távon megfigyeljük. Noha a népszámlálásokat általában a nagyfokú módszertani standardizáltság jellemzi, a 2022-es népszámlálás a korábbi hagyományoktól eltérően, de a nemzetközi

elvárásokhoz igazodva, nem vette számba az adott címen élő háztartásokat, csupán az egy címen élő családokat, illetve az egyedülélőket regisztrálta. Ez a módszertani változás indokolta, hogy az együttélési formákkal foglalkozó fejezetünkben a korábbi népszámlálási adatokat is ezzel kellett összehangolnunk. Ez a magyarázata annak, hogy a fejezetben található számítások közvetlenül nem hasonlíthatóak össze a Demográfiai portré korábbi kötetében közöltekkel.

Ahogy a korábbi kötetekben, úgy ebben is építettünk a 2001 és 2016 között zajlott *Életünk fordulópontjai* demográfiai panelvizsgálat adataira. Több fejezet elemzése épül a Népeségtudományi Kutatóintézet által 2018-ban indított KOHORSZ' 18 kutatási program eredményeire is, amely a 2018–2019-ben született gyermekek fejlődését követi nyomon. Kötetünkben az adatfelvétel négy hullámát használjuk, amelyek az anya várandós időszakáról, a gyermekek fél éves, másfél éves és három éves koráról nyújtanak információkat.

Korábbi kötetekben az egészségi állapotról vonatkozó adatok meghatározó forrását jelentették az Európai lakossági egészségfelmérések, amelyek a népesség egészségi állapotának rendszeres vizsgálatát tették lehetővé. Ennek az adatgyűjtésnek Magyarországon eddig három hulláma volt, 2009-ben, 2014-ben és 2019-ben. Mivel a legutóbbi, 2021-es Demográfiai portré megjelenése óta újabb adatfelvételre nem került sor, a jelenlegi kötetben nem egy önálló fejezet jelenik meg a népesség egészségi állapotáról, hanem egy speciális népességcsoportot, a kisgyermekek egész-

ségi állapotát bemutató tanulmány, amely szintén a KOHORSZ'18 adatfelvételre épül.

Ahogy a korábbi kötetekben, úgy a 2024-es Demográfiai portréban is arra törekedtünk, hogy a magyarországi folyamatokat nemzetközi kontextusban is értelmezzük. Ezek alapját többnyire az európai országokban végrehajtott lakossági adatfelvételek adták, amelyekre a szerzői számítások és a kötetben felhasznált EUROSTAT adatközlések is épülnek.

Mivel kötetünket egyszerre szánjuk szélesebb szakmai és tágabb érdeklődő közönségnek, arra törekedtünk, hogy nyelvezetében és formájában is olyan szövegek kerüljenek a kiadványba, amelyek nem csak demográfusok számára jelentenek eligazítást a demográfiai kérdések szerteágazó világában. Ez az oka annak is, hogy szövegeinkbe a szakcikkekben szokásosnál kisebb számba kerültek be szakirodalmi hivatkozások. Témáink többnyire annyira átfogóak, hogy ha megállapításainkat szakirodalmi hivatkozásokkal is igyekeznénk alátámasztani, az szétfeszítené a kötet kereteit.

Reméljük, hogy kiadványunkat egyaránt haszonnal forgatják majd a társtudományok terén kutató kollégáink, a szakpolitikusok, az egyetemi oktatók és diákok, valamint a demográfia iránt érdeklődő olvasók. Figyelmükbe ajánljuk továbbá a Demográfiai portré korábbi öt kötetét, amelyek tartalmáról az alábbi táblázatban tájékozódhatnak. Köteteink elérhetőek a Népeségtudományi Kutatóintézet honlapján (www.demografia.hu).

Szerkesztők

Témák	2009	2012	2015	2018	2021	2024
Párkapcsolatok	+	+	+	+	+	+
Válás és párkapcsolatok felbomlása	+	+	+	+	+	+
Gyermekvállalás	+	+	+	+	+	+
Várandósság, szülés					+	
Gyermekdemográfia					+	
Apaság				+		
Háztartás- és családszerkezet	+	+	+	+	+	+
Családtámogatások, munka és család összeegyeztethetősége	+	+	+	+	+	+
Egészségi állapot		+	+	+	+	+
Idősödés	+	+	+	+	+	+
Nyugdíjba vonulás	+	+	+			
Halandóság	+	+	+	+	+	+
Generációk közötti transferek			+	+		
Belföldi vándorlás	+	+	+	+	+	
Nemzetközi vándorlás	+	+	+	+	+	+
A népesség szerkezete (és jövője)	+	+	+	+	+	+
Külhoni magyar közösségek			+			

